

14 september 2017. Gert Oostindie (KITLV), Pakhuis de Zwijger.

Kick-off onderzoek dekolonisatieoorlog. “Overbodig of hard nodig? Over het waarom van het onderzoeksprogramma 'Dekolonisatie, geweld en oorlog in Indonesië 1945-1950’”.

<https://dezwijger.nl/programma/overbodig-of-hard-nodig/>

- 29.24 minuten. **Presentatrice.** “Maar we krijgen eerst een aftrap door Gert van Oostindie, de naam is al gevallen. De naam van zijn boek is ook al gevallen (Soldaat in Indonesië). Directeur van het KITLV. Een van de grote aanjagers van dit onderzoeksprogramma en degene die de synthese gaat schrijven. Het overkoepelende boek.
- 30.23 minuten. **Gert Oostindie.** “Waar Juliana nog de 27ste december 1949 als mijlpaal aanmerkte erkende Nederland de facto de onafhankelijkheidsverklaring in Jakarta op 17 augustus 1945 als het beslissende moment. In 2005 sprak de Nederlandse regering van “een oorlog aan de verkeerde kant van de geschiedenis”. Een betekenisvolle handreiking. Hier werd niet langer gesproken over het falen der generaties maar werd het boetekleed aangetrokken. Vooral wij Nederlanders zaten fout. Wij hadden niet goed begrepen dat het kolonialisme voorbij was. Waar Juliana zich nog wilde verhouden tot het aangezicht Gods hebben de onderzoekers in Nederland zich gewoon gericht op het begrijpen van de geschiedenis. Ook daarbij veel aandacht voor het falen der generaties.”
- 31.06 minuten. “Waar het om de politieke geschiedenis gaat leverde dat inzichten op die in het publieke debat maar moeilijk indalen. Namelijk dat de Haagse politiek nog resoluut gekant was tegen het Indonesisch nationalisme al in 1946 erkende dat Indonesië binnen enkele jaren onafhankelijk zou worden. Schoorvoetend, maar toch. Waarmee de vraag naar het falen der generaties al een andere draai krijgt. Waarom dan toch die jaren van taaie onderhandelingen en bloedige oorlogvoering. Daarover is veel gepubliceerd maar over oorlogsgeweld veel minder. Ook na de Excessennota in 1969.”
- 31.44 minuten. “Vandaar die rooskleurige conclusie, die minister-president Piet de Jong verbond aan deze nota nooit is herroepen. Hij verklaarde dat het al betreurenswaardige excessen waren geweest maar dat de krijgsmacht als geheel zich in Indonesië correct heeft gedragen. Dit beeld is gaan kantelen. Er wordt minder in eufemismen gesproken, dus niet politionele acties maar oorlog. Niet excessen maar oorlogsmisdaden. Recente studies concluderen dat massageweld structureel onderdeel uitmaakten van de Nederlandse oorlogvoering. Rémy Limpachs studie “De brandende kampongs van generaal Spoor” was de druppel die de emmer deed

overlopen. En zo besloot het kabinet Rutte II toch een groot onderzoek te financieren. Uit te voeren dus door deze drie instituten (NIMH, KITLV en NIOD).”

- 32.34 minuten. “Een oproep daartoe, van diezelfde drie instituten, in juni 2012, had Rutte I en het net aangetreden Rutte II nog resoluut afgewezen. Kennelijk is de regering bereid ook zelf de conclusies van De Jong uit 1969 opnieuw tegen het licht te houden. Waarom dit dan zo lang heeft moeten duren? Allereerst: er was weerstand in de politiek-bestuurlijke en militaire top. Daar lag immers de verantwoordelijkheid voor de genomen besluiten en de uitvoering ervan. Het is gemakkelijker om in algemene termen te spreken over het falen der generaties dan concreet vast te stellen dat die of die bewindspersoon, die of die politieke partij, die of die topambtenaar, die of die hoge militair, de zaken verkeerd beoordeelde, informatie achterhield of verdraaide of erger.”
- 33.26 minuten. “Dat deze weerstand allengs afnam is vooral toe te schrijven aan het wisselen der generaties. Dan was er de invloed van de Indische generatie, de zogenaamde repatrianten en de veteranen. De eerste groep had na de ontberingen van de Japanse bezetting ook nog eens het verlies moeten ervaren van wat zij zagen als hun land. En zij werden in Nederland niet enthousiast ontvangen. De veteranen meenden slechts hun plicht te hebben gedaan en de grote meerderheid wierp de beschuldigingen van oorlogsmisdaden verre van zich. Voor deze Indische generatie geldt emoties over eigen ontberingen, onbegrepen verlies en al te gemakkelijke oordelen van buitenstaanders maakten het erg moeilijk om op een open debat te komen over de oorlog.”
- 34.11 minuten. “Tot ook hier wisselende generaties zijn werk deed. De samenleving als geheel stond evenmin open voor een debat over de oorlog. Het zelfbeeld van de Nederlandse samenleving, de identiteit lieten weinig ruimte over voor het erkennen dat kolonialisme, dus koloniaal geweld, ook tot onze geschiedenis behoren. Adam Swaen sprak onlangs over koloniale absences. We willen niet weten wat we wel weten. Dat verandert, maar wel wat langzaam. Dit is iets voor de rol van historici. Zij hebben zich aarzelend (?) in dit debat gewaagd en het duurde lang voor dit echt een kwestie werd in ons vakgebied. Niet historici maar rechtszaken over Nederlandse oorlogsmisdaden, aangespannen door het Comité Nederlandse Ereschulden, brachten in 2011 het onderwerp in het brandpunt van de publieke belangstelling.”
- 35.08 minuten. “Waarom moest het dan zolang duren voordat historici hier een taak voor zichzelf zagen? Historici hebben grote moeite met de rol van activistische scherprechter (?) En op zich lijkt mij dat niet gek of verkeerd. Tenslotte een in Nederland volkomen onderschatte factor: vanuit Indonesië is er nooit enige aandrang geweest om te tornen aan het verhaal van de oorlog en de revolutie. Integendeel. Vanuit een Indonesisch perspectief is het gewoon eenvoudig. Wij hebben gewoon gewonnen. Jullie moeten gewoon nog even de 17de augustus erkennen en dan afsluiten. Dat is nog altijd het Indonesische standpunt met daaraan gekoppeld het verhaal van een eensgezind Indonesisch volk dat in een heroïsche

strijd de Nederlanders het land uitschopt. Er is weinig enthousiasme om dat beeld te ondergraven. Toch, en daarmee besluit ik, kunnen we nu eindelijk samenwerken met Indonesische collega's in het onderzoek naar deze periode. Alleen dat al lijkt mij een betekenisvolle doorbraak.